LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2026. gada 12. novembrī
lietā Nr. 2025-39-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Anita Rodiņa, Jānis Neimanis, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

pēc Vladislava Romaņenko (*Vladislav Romanenko*) konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.[2] un 28.[1] pantu,

rakstveida procesā 2026. gada 20. oktobra tiesas sēdē izskatīja lietu

"Par Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkta, 65.[3] panta trešās daļas un 65.[4] panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam".

Konstatējošā daļa

1. Saeima 2002. gada 31. oktobrī pieņēma Imigrācijas likumu, kas stājās spēkā 2003. gada 1. maijā.

1.1. Ar Saeimā 2006. gada 26. janvārī pieņemto likumu "Grozījumi Imigrācijas likumā", kas stājās spēkā 2006. gada 10. februārī, Imigrācijas likums tika papildināts ar VIII[1] nodaļu, kurā noteikta kārtība, kādā tiesā izskatāms pieteikums par iekšlietu ministra lēmumu par personas iekļaušanu to ārzemnieku sarakstā, kuriem ir aizliegta ieceļošana Latvijā. Šīs nodaļas 65.[4] panta trešajā daļā tika noteikts:

"Tiesa, izskatot lietu un pieņemot spriedumu, nelemj par valsts noslēpuma subjekta iesniegtās klasificētās informācijas atbilstību valsts noslēpuma objekta statusam."

1.2. Imigrācijas likuma 61. panta pirmā daļa nosaka gadījumus, kad iekšlietu ministrs lemj par ārzemnieka iekļaušanu to personu sarakstā, kurām ieceļošana Latvijā aizliegta.

Ar 2006. gada 6. aprīļa likumu "Grozījumi Imigrācijas likumā", kas stājās spēkā 2006. gada 3. maijā, Imigrācijas likuma 61. pants tika papildināts ar astoto daļu šādā redakcijā:

"Ja šā panta pirmajā daļā minētais lēmums pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūto informāciju, to var pārsūdzēt ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs."

Ar Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra spriedumu lietā Nr. 2019-35-01 (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2019-35-01) Imigrācijas likuma 61. panta astotā daļa tika atzīta par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no 2021. gada 1. marta.

1.3. Lai izpildītu spriedumu lietā Nr. 2019-35-01, likumdevējs ar 2021. gada 2. septembra likumu "Grozījumi Imigrācijas likumā", kas stājās spēkā 2021. gada 27. septembrī, (turpmāk arī – 2021. gada 2. septembra Grozījumi) papildināja Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešo daļu ar trešo teikumu.

Pēc šiem grozījumiem Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešā daļa paredz:

"Ja pieteicēja pārstāvim nav speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam, tiesa ieceļ par pieteicēja pārstāvi šajā procesa daļā Latvijā praktizējošu advokātu, kuram ir izsniegta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. Ja pieteicējs šādai pārstāvībai nepiekrīt, tiesa pārbauda ar valsts noslēpumu saistīto informāciju, nepiedaloties pieteicējam un viņa pārstāvim. Ja lēmums par ārzemnieka iekļaušanu to ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijas Republikā ir aizliegta, pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas

darbību rezultātā iegūto informāciju, tad pieteicēja pārstāvim izpaužamo valsts noslēpumu saturošas informācijas apjomu nosaka valsts drošības iestāde."

Ar 2021. gada 2. septembra Grozījumiem likumdevējs Imigrācijas likuma 61.[1] panta otro daļu papildināja ar 4.[1] punktu. Minētā tiesību norma nosaka: "Lēmumā par ārzemnieka iekļaušanu sarakstā saskaņā ar šā likuma 61. panta pirmo daļu ir šādas ziņas:

[..]

4[1]) šā likuma 61. panta pirmajā daļā minēto nosacījumu izpildīšanās pamatojums, ciktāl šāda pamatojuma norādīšana ir samērīga."

1.4. Likumdevējs 2026. gada 20. augustā pieņēma jaunu Imigrācijas likumu, kas stājās spēkā 2026. gada 15. septembrī. Ar šā likuma pieņemšanu spēku zaudēja Imigrācijas likums, kas bija pieņemts 2002. gada 31. oktobrī.

2. Pieteikuma iesniedzējs – Vladislavs Romaņenko (*Vladislav Romanenko*) (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) – uzskata, ka Imigrācijas likuma, kas bija spēkā līdz 2026. gada 14. septembrim, 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts, 65.[3] panta trešā daļa un 65.[4] panta trešā daļa (turpmāk – apstrīdētās normas) neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējs ir Krievijas Federācijas un Armēnijas Republikas pilsonis, kurš kopš 2017. gada dzīvo Latvijā. Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu 2023. gadā 30. martā viņam tika piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss Latvijas Republikā un izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja uz laiku līdz 2028. gada 3. aprīlim. Iekšlietu ministrs 2025. gada 20. maijā, pamatojoties uz Valsts drošības dienesta atzinumu, pieņēma lēmumu (turpmāk arī – iekšlietu ministra lēmums) iekļaut Pieteikuma iesniedzēju to ārzemnieku sarakstā, kuriem ieceļošana Latvijā aizliegta (turpmāk – Saraksts). Ar šo lēmumu Pieteikuma iesniedzējam tika noteikts ieceļošanas aizliegums uz nenoteiktu laiku, kā arī viņš tika izraidīts no valsts. Lēmuma pamatojumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējs ir kreisā ekstrēmisma un komunisma ideoloģijas atbalstītājs un viņa līdzšinējās aktivitātes, kas mērķtiecīgi vērstas uz naida un nesaticības raisīšanu sabiedrībā, rada apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai un sabiedriskajai iekārtai. Pieteikuma iesniedzējs brīvprātīgi izbrauca no Latvijas un minēto lēmumu pārsūdzēja Administratīvajā apgabaltiesā, kas viņa pieteikumu noraidīja.

2.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda: apstrīdētās normas pieļauj to, ka iekšlietu ministra lēmumā nav sniegta pilnīga informācija, kas bijusi pamatā viņa

iekļaušanai Sarakstā. Proti, tajā nav ietverta informācija par to, tieši kādas Pieteikuma iesniedzēja darbības ir kvalificētas kā valsts drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējums. Arī Pieteikuma iesniedzēja pārstāvei, kura ir zvērināta advokāte un kurai ir piešķirta pielaide valsts noslēpumam, nebija pieejama visa informācija par Pieteikuma iesniedzēja iekļaušanu Sarakstā. Turklāt zvērinātam advokātam izpaužamās informācijas apjomu nosaka pati valsts drošības iestāde, ja lēmums pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūto informāciju. Tādējādi Imigrācijas likuma $61.^{1}$ panta otrās daļas $4.^{1}$ punkts un $65.^{3}$ panta trešā daļa nenodrošina Sarakstā iekļautam ārzemniekam Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilstošas procesuālas garantijas, lai tas varētu izteikt viedokli par lietas apstākļiem un sniegt pretargumentus par konstatēto aktivitāšu radīto apdraudējumu valsts drošībai. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību ierobežojumu rada arī Imigrācijas likuma $65.^{4}$ panta trešajā daļā ietvertais liegums tiesai, izskatot lietu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā, lemt par valsts noslēpumu saturošās informācijas atbilstību valsts noslēpuma objekta statusam.

2.2. No Satversmes 92. panta, konkretizējot to kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. un 13. pantu, kā arī Konvencijas 7. protokola 1. pantu, izriet, ka personai, kuru izraida, ir jābūt pieejamai informācijai, uz kuras pamata ir pieņemts lēmums, kā arī jābūt iespējai par to izteikties bez speciālas atļaujas. Ja sakarā ar valsts drošības apsvērumiem ir piemērojami procesuālie ierobežojumi faktu atklāšanai, tad personai jābūt nodrošinātai piekļuvei lēmuma pamatojuma būtībai, kam jābūt pietiekami konkrētai.

Apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, un tā leģitīmais mērķis ir valsts drošības aizsardzība. Tomēr pamattiesību ierobežojums nav samērīgs, jo pastāv saudzējošāki līdzekļi tā mērķa sasniegšanai. Par saudzējošākiem līdzekļiem būtu jāuzskata: 1) plašāka slepenās informācijas izpaušana, sniedzot strukturētu kopsavilkumu, neizpaužot avotus vai informāciju par operatīvajiem pasākumiem, bet ietverot informāciju par personu vārdu un nosaukumu, notikumu raksturu, laiku, vietu un valsts drošības apdraudējuma kritērijiem; 2) ja slepena informācija tiek izmantota administratīvā akta pamatošanai, iestādes rēķināšanās ar to, ka šādas informācijas kā pamattiesību ierobežošanas pamata izmantošana nozīmē arī nepieciešamību atklāt šīs informācijas būtību tiesai un personai, kura tiek izraidīta; 3) pirms ārzemnieka

iekļaušanas Sarakstā iepriekšēja uzraudzības pasākumu ieviešana, diferencējot valsts drošības iestāžu veiktos ierobežojošos pasākumus; 4) regulējums, kas ļautu zvērinātam advokātam iepazīties ar slepenajiem materiāliem pilnā apjomā; 5) regulējums, kas ļautu tiesai pārbaudīt izpaužamās informācijas apjoma un slepenības pamatojumu, kā arī vērtēt, vai ir samērīgi kādu informācijas daļu neizpaust. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, sabiedrības ieguvums no apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma ir mazāks nekā personai nodarītais kaitējums, jo apstrīdētās normas ilgtermiņā neaizsargā valsts drošību un vājina sabiedrības uzticēšanos valstij.

2.3. Pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem Pieteikuma iesniedzējs papildus norāda, ka apstrīdētais Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts gan neliedz iekšlietu ministra lēmumā ietvert plašāku pamatojumu, taču likumā nav paredzētas negatīvas sekas gadījumā, ja tas netiek darīts. Apstrīdētās normas pieļauj to, ka ārzemnieks var nebūt informēts par konkrētiem faktiem, kuru dēļ viņš tiek iekļauts Sarakstā. Nedz Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešā daļa, nedz 65.[4] panta trešā daļa nav uzskatāma par pienācīgiem līdzsvarojošiem mehānismiem, kas šo ierobežojumu kompensētu.

Tas, ka konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējam pašam bija jāizsecina iekšlietu ministra lēmuma pamatā esošie motīvi un faktiskie apstākļi, nav savienojams ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas secinājumiem lietā "*Muhammad and Muhammad v. Romania*" par procesuālajām garantijām gadījumos, kad valsts atsaucas uz nacionālās drošības apsvērumiem. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā "*Poklikayew v. Poland*" apstiprina, ka efektīva tiesību aizsardzība nozīmē arī to, ka personai ir nodrošināmas tiesības izteikties par faktiskajiem lietas apstākļiem. Turklāt, ņemot vērā to, ka iekļaušana Sarakstā liedza Pieteikuma iesniedzējam izmantot no Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa izrietošās tiesības un noveda pie šā statusa zaudēšanas, uz izskatāmo lietu ir attiecināmas arī Eiropas Savienības Tiesas atziņas par personas tiesībām tikt uzklausītai. Vispārīga atsauce uz Krievijas agresiju Ukrainā pati par sevi nepamato konkrētai personai piemērojamu zemāku procesuālo garantiju standartu, jo īpaši tad, ja iestāde nav norādījusi uz saikni starp šo ģeopolitisko kontekstu un Pieteikuma iesniedzēja individuālo rīcību.

Lai gan Saeima norāda, ka Pieteikuma iesniedzējam bija jāvēršas iestādē administratīvā procesa kārtībā par faktisko rīcību, tomēr šāds atsevišķs administratīvais process par informācijas izsniegšanu nevar kompensēt procesuālo tiesību ierobežojumu lietā par ārzemnieka izraidīšanu no valsts. Informācija par

iekšlietu ministra lēmuma faktisko pamatu personai ir nepieciešama pirms lietas izskatīšanas pēc būtības, lai tā varētu sagatavot paskaidrojumus un pierādījumus.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – **Saeima** – norāda, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

3.1. Pieteikuma iesniedzējs nav izmantojis visus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus savu pamattiesību aizsardzībai. Proti, viņš nav norādījis, ka būtu vērsies Iekšlietu ministrijā administratīvā procesa kārtībā par tās informācijas izsniegšanu, kas bijusi par pamatu iekšlietu ministra lēmumam un no tā izrietošajam aizliegumam uzturēties Latvijā. Šādas informācijas saņemšana būtu priekšnoteikums tam, lai iegūtu pieprasīto un Pieteikuma iesniedzēju interesējošo informāciju.

Apstrīdētais Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts neierobežo Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, jo šī norma nosaka vienīgi iekšlietu ministra lēmumā iekļaujamā pamatojuma apjomu, ietverot samērīguma vērtēšanas klauzulu. Turklāt no pieteikuma kopumā izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs nepiekrīt iestādes un tiesas veiktajam lietas faktisko apstākļu, iegūtās informācijas un pierādījumu novērtējumam. Tātad nelabvēlīgās sekas Pieteikuma iesniedzējam rada nevis pašas apstrīdētās normas, bet gan to piemērošana.

Tā kā pieteikumā ir pausti iebildumi pret to, ka Sarakstā iekļauta ārzemnieka pārstāvim izpaužamo valsts noslēpumu saturošas informācijas apjomu nosaka valsts drošības iestāde, Saeima uzskata, ka izskatāmās lietas ietvaros ir vērtējama tieši Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas trešā teikuma atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

3.2. Apstrīdēto normu piemērošanas rezultātā ne Pieteikuma iesniedzējam, ne viņa pārstāvim nav bijusi iespēja pilnībā iepazīties ar iekšlietu ministra lēmumā ietverto pamatojumu valsts noslēpuma satura dēļ. Līdz ar to ir ietekmētas Pieteikuma iesniedzēja tiesības izteikt argumentus, lai sevi pienācīgi aizstāvētu, un tādējādi ir ierobežotas viņa tiesības uz taisnīgu tiesu. Tomēr apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, jo ir noteikts ar likumu, kalpo leģitīma mērķa sasniegšanai un ir samērīgs ar leģitīmo mērķi.

Apstrīdētajā Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punktā un 65.[3] panta trešajā daļā iekļautajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – valsts drošības aizsardzība. Valsts (nacionālās) drošības aizsardzība ir saistāma arī ar Satversmes 116. pantā norādīto leģitīmo mērķi – demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Turklāt šīs normas aizsargā arī citu personu tiesības,

proti, izlūkošanas (pretizlūkošanas) darbībās iesaistīto ziņotāju (informatoru) tiesības. Savukārt apstrīdētajā Imigrācijas likuma 65.[4] panta trešajā daļā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ir valsts drošība un citu cilvēku tiesību aizsardzība.

Nevar piekrist tam, ka ar Pieteikuma iesniedzēja norādītajiem saudzējošākajiem līdzekļiem būtu iespējams sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus vismaz tādā pašā kvalitātē. Turklāt daļa no piedāvātajiem risinājumiem pat nav uzskatāmi par alternatīviem līdzekļiem.

3.3. Nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja uzskats, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā iedibinātā minimālā procesuālo tiesību standarta izriet prasība sniegt viņam tādu informāciju, kas nodrošina piekļuvi iekšlietu ministra lēmuma pamatojuma būtībai, kam jābūt pietiekami konkrētai, proti, līdz vārdu, nosaukumu, notikumu laika un vietas līmenim. No Konvencijas 7. protokola 1. panta un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet valsts pienākums nodrošināt ārzemniekam, kurš līdz izraidīšanai likumīgi uzturējies valsts teritorijā, tiesības vērsties tiesā vai citā neatkarīgā institūcijā ar lūgumu atbilstošā procesā izvērtēt izraidīšanas pamatojumu – tā tiesiskumu un faktiskos apstākļus. Tas citstarp ietver arī izraidāmā ārzemnieka tiesības uzzināt savas izraidīšanas pamatojumu tādā apjomā, kādā to pieļauj nepieciešamība aizsargāt nacionālās drošības intereses. Lēmuma pamatojuma atklāšana ārzemniekam ir atkarīga no konkrētās lietas apstākļiem un tās līdzsvarošanas ar nepieciešamību aizsargāt valsts drošību.

Pieteikuma iesniedzējam ir paziņots tāds informācijas kopsavilkums, kas neapdraud valsts drošību. Pieteikuma iesniedzējam bija iespēja uzzināt pamatojumu viņa iekļaušanai Sarakstā minimālā apjomā un bija ļauts pārsūdzēt iekšlietu ministra lēmumu tiesā, kas lietu izskatīja pēc būtības un atzina, ka pastāv tādi valsts drošības apsvērumi, kuru dēļ Pieteikuma iesniedzēja izraidīšana ir pamatota. Lai tiesa veiktu izvērtējumu pēc būtības, tai nav nepieciešams lemt par valsts noslēpumu saturošās informācijas atbilstību valsts noslēpuma objekta statusam. Ja tiesa ir konstatējusi valsts drošības apdraudējumu, tad nav izšķirošas nozīmes tam, kāds statuss ir noteikts iekšlietu ministra lēmumā noteiktajai informācijai, jo sekas jebkurā gadījumā ir vienādas un ārzemniekam nelabvēlīgas.

Tādas informācijas atklāšana, kas saistīta ar norādēm par izlūkošanas (pretizlūkošanas) ietvaros veiktajām darbībām, izmantotajām metodēm un avotiem, apdraudētu gan valsts noslēpuma un valsts drošības aizsardzību, gan arī Valsts drošības dienesta un citu valsts drošības iestāžu funkciju izpildes iespējas

un efektivitāti. Apstrīdētajās normās iekļautais tiesiskais regulējums atspoguļo likumdevēja noteikto valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzības sistēmu, kuru tas atzinis par atbilstošu samērīga līdzsvara nodrošināšanai starp valsts drošības un citu personu tiesību aizsardzības interesēm, no vienas puses, un ārzemnieka tiesībām uz taisnīgu tiesu izraidīšanas gadījumā, no otras puses. Turklāt likumdevējs, līdzsvarojot ārzemnieka tiesību aizsardzību ar valsts drošības interešu aizsardzību, Imigrācijas likuma 63. panta pirmajā un septītajā daļā ir paredzējis lēmuma par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā un ieceļošanas aizlieguma darbības termiņu un regulāru pārskatīšanu.

4. Pieaicinātā persona – Iekšlietu ministrija – pievienojas Saeimas atbildes rakstā norādītajam, ka Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punkts nerada Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumu, un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir nodrošināt valsts noslēpuma aizsardzību, kā arī radīt ātru un efektīvu līdzekli gadījumiem, kad tiek apdraudēta valsts un sabiedrības drošība. Apstrīdētās normas skatāmas nacionālo drošību garantējošo pasākumu kontekstā. Viens no šiem pasākumiem ir par valsts noslēpumu atzītās informācijas aizsardzība, un apstrīdētajās normās iekļautā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir saistāms ar Satversmes 116. pantā norādīto valsts un sabiedrības drošības aizsardzību.

Konvencijas 13. pants neparedz, ka uzklausīšanas pienākums nozīmētu iespējas došanu ārzemniekam izteikt savus argumentus pirms tam, kad tiek pieņemts lēmums par viņa iekļaušanu Sarakstā. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām ārzemniekam atklātais lēmuma pamatojuma apjoms var būt minimāls un pietiek ar to, ka valsts ir sniegusi ārzemniekam kaut mazākās norādes par to, kāpēc tā uzskata, ka viņš apdraud nacionālo drošību.

Konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējs, pārsūdzot iekšlietu ministra lēmumu, ir sniedzis tiesai atbilstošu informāciju par saviem politiskajiem uzskatiem un darbību. Tādējādi secināms, ka Pieteikuma iesniedzējam atklātais iekšlietu ministra lēmuma pamatojuma apjoms ir bijis pietiekams, lai viņš varētu to izprast un aizstāvēt savas tiesības tiesā. Turklāt Administratīvā apgabaltiesa ir izskatījusi lietu pēc būtības un pārbaudījusi iekšlietu ministra lēmuma pamatotību, tostarp to, vai pastāv attiecīgie apstākļi, kas kalpo par pamatu Pieteikuma

iesniedzēja iekļaušanai Sarakstā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja tiesības tikt uzklausītam ir pietiekami nodrošinātas.

Apstrīdētajās normās paredzētā procedūra nodrošina personas tiesības tikt uzklausītai un vienlaikus ļauj sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi – aizsargāt valsts drošību un valsts noslēpumu saturošu informāciju –, tādējādi tā atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Personai attiecīgajā procesā tiek nodrošinātas vēl plašākas procesuālās garantijas nekā Konvencijas 7. protokola 1. pantā noteiktās minimālās garantijas.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – pievienojas Saeimas atbildes rakstā norādītajam un uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Pēc Tieslietu ministrijas ieskata, Pieteikuma iesniedzēja argumentācija par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmei ir vērsta uz to, lai tiktu pārvērtēta tiesību normu piemērošana konkrētajā lietā.

No Satversmes 92. panta izriet valsts pienākums pieņemt tādas tiesību normas, kas garantē lietu izskatīšanas procedūras taisnīgumu un objektivitāti. Tomēr likumdevējs var paredzēt personas tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumus, lai nodrošinātu valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzību. Lai pārbaudītu, vai ar noteikto ierobežojumu, kas ārzemniekam liedz iepazīties ar informāciju, kura ir valsts noslēpums, nav pārkāptas tiesības uz taisnīgu tiesu, ir nepieciešams izvērtēt visu procesu kopumā, ievērojot arī apstrīdētajās normās noteikto ierobežojumu līdzsvarojošos pasākumus.

Pilnvērtīgā tiesību aizstāvībā un iesaistīto pušu interešu līdzsvarošanā būtiska nozīme ir tiesībām tikt uzklausītam. Tomēr valsts drošības interešu aizsardzības labad kompetentās valsts iestādes var aizklāt sensitīvu informāciju vai nodrošināt personu ar būtisko faktu kopsavilkumu. Katrā konkrētajā gadījumā ir nepieciešams vērtēt, vai personai sniegtā informācija bijusi pietiekama, lai tā varētu saprast, kādas darbības ir uzskatāmas par valsts drošības apdraudējumu, kā arī to, vai personai bijusi iespēja paust viedokli par šo informāciju.

Neviena tiesību norma neierobežo tiesas tiesības pieprasīt no iestādes informāciju, kas ir valsts noslēpuma objekts, un iepazīties ar to. Tiesai dotā iespēja pieprasīt un pašai izvērtēt visus materiālus, kas nepieciešami, lai uz to pamata pārbaudītu pārsūdzētā lēmuma pamatotību un tiesiskumu, ir uzskatāma par svarīgu un nepieciešamu pasākumu, kas līdzsvaro personas tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumu. Novērtēt personas darbību un tās ietekmi uz aizsargājamām interesēm vispirms ir valsts drošības iestāžu un iekšlietu ministra uzdevums.

Tiesas uzdevums ir nevis izvērtēt šīs darbības un to radītos draudus pēc būtības, bet gan pārbaudīt, vai attiecīgās iestādes nav rīkojušās patvaļīgi.

6. Pieaicinātā persona – **Satversmes aizsardzības birojs** – uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, turklāt ārzemniekam nelabvēlīgās sekas rada nevis pašas apstrīdētās normas, bet gan to piemērošana.

Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās procesuālās līdztiesības samērīga ierobežošana ir pieļaujama, ja tā nepieciešama leģitīma mērķa sasniegšanai. Apstrīdēto normu mērķis ir klasificētās informācijas, tajā skaitā valsts noslēpuma kā viena no klasificētās informācijas veidiem, aizsardzība. Valstij ir pienākums noteikt tādu valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzības sistēmu, kas nodrošina pietiekamu aizsardzību. Valsts bauda samērā plašu rīcības brīvību šīs informācijas aizsardzības pasākumu izvēlē.

Apstrīdētajās normās noteiktajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīmi mērķi – valsts drošības aizsardzība, demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība un citu personu tiesību aizsardzība (piemēram, operatīvajā darbībā iesaistīto slepeno palīgu identitātes aizsardzība). Turklāt šie leģitīmie mērķi ir cieši saistīti ar vienu no galvenajiem apstrīdēto normu mērķiem – valsts noslēpuma aizsardzību.

Nav šaubu par to, ka apstrīdētajās normās iekļautais pamattiesību ierobežojums ir piemērots minēto leģitīmo mērķu sasniegšanai. Likumdevējs Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punktā, $65.^3$ panta trešajā daļā un $65.^1$ pantā iepretim attiecīgajiem ierobežojumiem ir paredzējis arī kompensējošus mehānismus, kas saskan ar Konvencijas 7. protokola 1. pantā noteikto. Likumdevēja noteiktie apstrīdētajās normās ietvertie ierobežojumi ir nesaraujami saistīti ar valstī izveidoto un pastāvošo valsts noslēpuma aizsardzības sistēmu. Tātad, pat pieļaujot to, ka pastāv citi leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi, arī tie būtu izvērtējami, ievērojot pastāvošo valsts noslēpuma aizsardzības mehānismu un salāgojot tos ar šo mehānismu. Nepastāv citi, vienlīdz efektīvi un saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem varētu sasniegt leģitīmo mērķi.

Labums, ko sabiedrība gūst no apstrīdētajās normās ietvertā ārzemnieka tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojuma, ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu.

7. Pieaicinātā persona – **Valsts drošības dienests** – pievienojas Saeimas norādītajam par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

7.1. Valsts drošības dienests papildus norāda, ka atbilstoši apstrīdētajām normām katras konkrētās situācijas specifikas dēļ faktiskais ārzemniekam nodrošināto tiesību apjoms var būt atšķirīgs. Jāņem vērā, ka ārzemnieka tiesiskās garantijas nav tik plašas kā konkrētās valsts valstspiederīgajam, kuru ar viņa pilsonības valsti vieno noturīga juridiskā saikne un savstarpējas lojalitātes attiecības.

Iekšlietu ministra lēmuma pamatā var būt arī tāda valsts drošības iestādes sniegta informācija, kas satur izlūkošanas, pretizlūkošanas un operatīvās darbības pasākumu rezultātā iegūtās ziņas, kas klasificējamas atbilstoši likumam "Par valsts noslēpumu". Tādēļ personai, kuru izraida, izpaužamās informācijas apjomu nosaka valsts drošības iestādes vadītājs. Iepazīstoties ar visiem materiāliem, persona uzzinātu pamatojumu lielākā apjomā, nekā to pieļauj valsts drošības intereses. Savukārt tiesai, lai tiktu saglabāta valsts noslēpuma aizsardzības efektivitāte, nav piešķirta kompetence pēc sava ieskata mainīt valsts drošības iestādes iesniegtās informācijas klasifikācijas pakāpi.

Apstrīdētās normas ir pieņemtas, lai aizsargātu lēmuma pamatā esošo informāciju, kuras brīva aprite varētu nodarīt būtisku vai pat neatgriezenisku kaitējumu citu personu tiesībām un likumiskajām interesēm, kā arī apgrūtināt valsts institūciju turpmākās darbības efektivitāti, no kuras ir atkarīga sabiedrības un valsts drošība kopumā un ilgtermiņā.

7.2. Apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi ir demokrātiskās valsts iekārtas, sabiedrības drošības, citu cilvēku tiesību un valsts drošības aizsardzība. Apstrīdētās normas ir piemērotas minēto leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo to piemērošanas rezultātā tiek mazināts sensitīvas informācijas brīvas izplatīšanās risks, tai neļaujot nonākt pie personām, kuras to varētu izmantot ar valsts interesēm nesaskanīgu mērķu īstenošanai. Apstrīdētās normas vērtējamas kā iespējami saudzīgākais tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojums. Nevar piekrist tam, ka ar Pieteikuma iesniedzēja norādītajiem saudzējošākajiem līdzekļiem būtu iespējams sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus vismaz tādā pašā kvalitātē. Turklāt vairums no piedāvātajiem risinājumiem pat nav uzskatāmi par alternatīviem līdzekļiem. Imigrācijas likumā ir noteikti vairāki mehānismi, kas līdzsvaro personas tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumu. Turklāt tiesību normu piemērotājam ir dota iespēja ņemt vērā situācijas individuālos apstākļus, lai katrā konkrētajā gadījumā panāktu taisnīgāko rezultātu.

Pieteikuma iesniedzējam tika sniegta informācija par viņa izraidīšanas iemesliem noteiktā detalizācijas pakāpē, bet viņš faktiski vēlas iegūt visu informāciju un pieprasa, lai viņam tiktu nodrošināta pieeja ziņām par faktiskajiem apstākļiem, avotiem un iegūtajiem pierādījumiem, kā arī draudu novēršanas kritērijiem. Par to, ka Pieteikuma iesniedzējam bija pilnībā izprotama Valsts drošības dienesta konstatētā apdraudējuma būtība, liecina viņa izvērstais pieteikums Administratīvajai apgabaltiesai, kurā detalizēti, pievienojot paskaidrojošus pielikumus, skaidrota viņa biogrāfija un dalība vairākos pasākumos.

7.3. No Eiropas Savienības Tiesas judikatūras neizriet, ka iestādēm būtu nepārprotami jānorāda konkrēti juridisko personu nosaukumi, pieminēto personu identitāte, notikumu precīzi datumi un jebkādi citādi apgalvojumi par personas rīcību, kas tiek uzskatīta par valsts drošības apdraudējumu. Tieši pretēji – Eiropas Savienības Tiesa spriedumā lietā "*Commission and Others v. Kadi*" norādīja, ka sevišķi svarīgu, citstarp ar valsts drošību saistītu apsvērumu dēļ konkrēta informācija var netikt darīta zināma attiecīgajai personai. Tomēr tiesai ir jāizmanto tādi paņēmieni, kas ļautu līdzsvarot rūpes par valsts drošību un personas tiesības tikt uzklausītai, kā arī tiesības uz sacīkstes principa ievērošanu.

Apstrīdētās normas pietiekami nodrošina šādu līdzsvaru. Pašreizējos ģeopolitiskajos apstākļos nebūtu vēlams mazināt informācijas aizsardzības prasības vai eksperimentēt ar praksē nepārbaudītiem risinājumiem, kas varētu radīt neprognozējamu kaitējumu valsts iespējām sevi efektīvi aizstāvēt. Minētais jo sevišķi attiecas uz valsts drošības iestāžu rīcībā esošu informāciju, jo, pastiprinoties ārējam apdraudējumam, pieaug šo iestāžu efektīvas darbības nozīme.

8. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Apstrīdētajās normās ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir valsts drošības un demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra apstiprina, ka no tiesībām uz taisnīgu tiesu izrietošas procesuālās garantijas var ierobežot, ja tas ir nepieciešams valsts drošības interesēs, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināti atbilstoši kompensējošie mehānismi. Izlūkošanas (pretizlūkošanas) informācijas izpaušana ir saistīta ar tik lielu valsts drošības apdraudējuma risku, ka šī informācija ir atzīstama par valsts noslēpumu.

Iekšlietu ministra lēmumā, kas pieņemts saskaņā ar Imigrācijas likuma 61. panta pirmās daļas 2. punktu, nebija konkrēti jānorāda personas darbības, kas apdraud valsts drošību. Imigrācijas likuma 61. un 61.[1] pants ir uzskatāmi par speciālajām tiesību normām iepretim Administratīvā procesa likumam. Šāds izņēmums no vispārējās administratīvā procesa kārtības ir attaisnojams, jo detalizētas informācijas atklāšana var kaitēt valsts drošības interesēm, piemēram, tādā gadījumā, ja tiktu atklātas operatīvās darbības metodes, taktika vai informācijas avoti, kas ir valsts noslēpums.

Valstī izveidotais mehānisms līdzsvaro Sarakstā iekļautas personas tiesības uz aizstāvību, jo Imigrācijas likumā noteikts, ka gadījumos, kad personas pārstāvim nav speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam, tiesa ieceļ par pārstāvi šajā procesa daļā Latvijā praktizējošu advokātu, kuram ir izsniegta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. Pat ja advokātam ir speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam, tiesa drīkst ierobežot viņa pieeju materiāliem, kuri ietver sensitīvas ziņas par izlūkošanas un pretizlūkošanas procesu un metodēm, vai ļaut advokātam piedalīties pierādījumu pārbaudē tiktāl, ciktāl netiek atklāta operatīvā darba taktika un informācijas avoti.

Lai arī personai un tās pārstāvim ir ierobežota pieeja informācijai, tas nenozīmē, ka iestāžu rīcība valstī netiek kontrolēta. Šo kontroli veic tiesa, taču tās loma ir specifiska. Tiesas uzdevums ir nevis izvērtēt draudus pēc būtības, bet gan pārbaudīt, vai kompetentās iestādes nav rīkojušās patvaļīgi. Šī pārbaude notiek, tiesai iepazīstoties ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, piemēram, drošības iestāžu atzinumiem un operatīvās darbības materiāliem slēgtā tiesas sēdē. Tiesa spriedumā neatspoguļo informāciju, kas ir valsts noslēpuma objekts, bet tai jānorāda, ka šī informācija ir izvērtēta.

Nav saskatāmi saudzējošāki leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi, un labums, ko no pamattiesību ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām nodarīto kaitējumu. Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu nav sašaurinātas tik lielā mērā, lai varētu uzskatīt, ka tās atņemtas pēc būtības.

9. Pieaicinātā persona – Latvijas pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās Elīna Luīze Vītola – norāda uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kam varētu būt nozīme, vērtējot apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

9.1. Atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai Konvencijas 7. protokola 1. pants ir speciālā norma iepretim Konvencijas 6. pantam un vispārīgajām Konvencijas 13. panta garantijām, tādēļ ārvalstnieka izraidīšanas kontekstā Satversmes 92. pants interpretējams kopsakarā ar Konvencijas 7. protokola 1. pantu.

Konvencijas 7. protokola 1. pantā ir noteiktas minimālās procesuālās garantijas, kas ievērojamas ārvalstnieku izraidīšanas gadījumos, tomēr Konvencija neliedz dalībvalstīm paredzēt augstāku pamattiesību aizsardzības standartu. Proti, atbilstoši Konvencijas 7. protokola 1. panta 1. punktam ārvalstniekam jābūt nodrošinātām: 1) tiesībām darīt zināmus iemeslus, kuru dēļ viņu nedrīkst izraidīt; 2) tiesībām lūgt pārskatīt lietu neatkarīgā un objektīvā institūcijā; 3) tiesībām būt pārstāvētam kompetentajā institūcijā. Konvencijas 7. protokola 1. pantā garantētās tiesības, tostarp tiesības iepazīties ar informāciju un dokumentiem, kas pamato lēmumu par izraidīšanu, nav absolūtas, un to ierobežošana ir pieļaujama, ja tiek saglabāta attiecīgo tiesību būtība.

Tomēr, jo vairāk tiek ierobežota ārvalstniekam pieejamā informācija, jo būtiskāki kļūst līdzsvarojošie mehānismi, kas kompensē procesuālo tiesību ierobežojumu. Tādēļ atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā "*Muhammad and Muhammad v. Romania*" nostiprinātajiem kritērijiem, vērtējot šāda ierobežojuma atbilstību Konvencijas 7. protokola 1. pantam, ir jānoskaidro, vai ierobežojums bijis pienācīgi pamatots, tostarp ar nacionālās drošības interesēm, un vai tā radītās procesuālās grūtības ir pietiekami kompensētas ar līdzsvarojošiem mehānismiem.

Lai ārzemnieks varētu izmantot savas tiesības izteikties, viņš informējams par iekšlietu ministra lēmuma pamatā esošajiem apstākļiem, izņemot tādus apstākļus, kuru izpaušana var apdraudēt valsts drošību. Proti, informēšanas ierobežojumam jābūt samērīgam ar nepieciešamību aizsargāt izlūkošanas un pretizlūkošanas rezultātā iegūto informāciju, un ir pieļaujama informācijas izsniegšana, piemēram, kopsavilkuma veidā. Tādējādi tas apstāklis, ka personai lēmuma pamatojums ir sniegts ierobežotā apjomā, lai nodrošinātu valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzību, pats par sevi nav pretrunā ar Konvenciju un Satversmi.

9.2. Likumdevējs, Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punktā paredzot pienākumu nodrošināt samērīguma principa ievērošanu attiecībā uz izraidīšanas pamatojuma sniegšanu, ir devis norādi, ka normas piemērotājam jāizvērtē lēmumā iekļaujamās informācijas apjoms un jānodrošina, lai tas atbilstu

Konvencijas 7. protokola 1. panta prasībām. Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas pirmie divi teikumi un trešais teikums kopumā faktiski izveido divpakāpju sistēmu valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzībai. Šāda pieeja atspoguļo likumdevēja gribu nodrošināt īpašu aizsardzību izlūkošanas un pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūtai informācijai, ņemot vērā tās sensitivitāti, informācijas iegūšanas metožu aizsardzības nepieciešamību un nozīmi valsts drošības interešu nodrošināšanā.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jāņem vērā arī citas Imigrācijas likuma un Administratīvā procesa likuma normas un jāvērtē, vai tās piedāvā pietiekamus personas tiesību ierobežojumu līdzsvarojošus mehānismus. Piemēram, Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts prasa ievērot samērīguma principu attiecībā uz lēmuma pamatojumu. Tāpat Imigrācijas likuma 61. panta sestā daļa paredz ārzemnieka tiesības pārsūdzēt iekšlietu ministra lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā, kas ir objektīva un ar likumu izveidota institūcija. Turklāt Administratīvajai apgabaltiesai ir tiesības iepazīties ar visiem lietas materiāliem, tostarp kompetentās drošības iestādes atzinumu, kas pamato lēmumu, un izdarīt par to atzīmi tiesas sēdes protokolā un spriedumā, kā arī tiesības atcelt ministra lēmumu, ja tas ir prettiesisks.

Tāpat gan Imigrācijas likums, gan Administratīvā procesa likums prasa izvērtēt lēmuma samērīgumu iepretim ārzemnieka interešu aizskārumam, un Imigrācijas likums paredz, ka ārzemniekam savu interešu aizstāvības labad ir tiesības pieaicināt pārstāvi, tostarp zvērinātu advokātu. Savukārt Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas trešais teikums pats par sevi neaizliedz ārzemnieka pārstāvim iepazīties ar informāciju, bet gan nosaka iestādi, kura ir kompetenta vērtēt atklājamās informācijas apjomu, pieļaujot to, ka drošības iestāde varētu konkrētu informāciju arī deklasificēt.

Secinājumu daļa

10. Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai, ja apstrīdētā tiesību norma ir zaudējusi spēku. Minētā norma ir vērsta uz to, lai nodrošinātu Satversmes tiesas procesa ekonomiju un tiesai nebūtu jātaisa spriedums lietās, kurās vairs nav strīda.

Lai lemtu par tiesvedības izbeigšanu uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkta pamata, tiesai jānoskaidro, vai apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku un vai ir apstākļi, kas prasa tiesvedību turpināt (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 12. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-02-03 14. punktu*).

Likumdevējs 2026. gada 20. augustā pieņēma jaunu Imigrācijas likumu, kas stājās spēkā 2026. gada 15. septembrī. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudēja arī apstrīdētās normas. Tomēr Imigrācijas likuma $65.^3$ panta trešajai daļai un $65.^4$ panta trešajai daļai saturiski identisks regulējums ir ietverts jaunā Imigrācijas likuma, kas stājās spēkā 2026. gada 15. septembrī, 110. panta trešajā daļā un 111. panta trešajā daļā. Savukārt Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punkts šajā likumā ir izteikts saturiski līdzīgā redakcijā. Proti, Imigrācijas likuma, kas stājās spēkā 2026. gada 15. septembrī, 105. panta otrās daļas 4. punkts noteic, ka lēmumā par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā saskaņā ar šā likuma 104. panta pirmās daļas 8. punktu norāda lēmuma motīvus tādā apjomā, kādu neierobežo informācijas aizsardzības nosacījumi.

Līdz ar to ir secināms: lai gan apstrīdētās normas ir zaudējušas spēku, tomēr to saturs pēc būtības ir ietverts Imigrācijas likumā, kas stājās spēkā 2026. gada 15. septembrī. Izskatāmajā lietā par nepieciešamību turpināt tiesvedību liecina arī apstāklis, ka lieta ir ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības un tiesai ir jāvērtē, vai tas, ka apstrīdētās normas jau zaudējušas spēku, ir pietiekams pamats uzskatīt, ka ir novērstas visas negatīvās sekas, kas personai radušās sakarā ar šīm normām (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 18. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2015-15-01 7. punktu*). Satversmes tiesa konstatē, ka apstrīdēto normu spēka zaudēšana pati par sevi nemaina Pieteikuma iesniedzēja tiesisko situāciju, kas radusies šo normu piemērošanas rezultātā, un nenovērš iespējamā pamattiesību aizskāruma sekas. Tādēļ nav pamata secināt, ka ar apstrīdēto normu spēka zaudēšanu iespējamais pamattiesību aizskārums, par kuru iesniegta konstitucionālā sūdzība, būtu novērsts.

Līdz ar to nav pamata tiesvedību lietā izbeigt, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu.

10.1. Saeima norādījusi vairākus citus apsvērumus, kas varētu būt par pamatu tiesvedības izbeigšanai lietā saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu.

Saeima norāda, ka pieteikumā ietvertie argumenti par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmei attiecas uz iestādes un tiesas veikto faktisko apstākļu,

iegūtās informācijas un pierādījumu novērtējumu. Tādējādi nelabvēlīgās sekas Pieteikuma iesniedzējam rada nevis pašas apstrīdētās normas, bet gan to piemērošana. Uz minēto norāda arī Tieslietu ministrija, Satversmes aizsardzības birojs un Valsts drošības dienests (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 26., 44. un 47. lp.*). Turklāt Saeima uzskata, ka Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts jau satur samērīguma vērtēšanas klauzulu, kas nodrošina to, ka personas pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un līdzsvarots ar citu nozīmīgu interešu un vērtību aizsardzību.

Savukārt Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas, lai gan tās paredz, ka jāņem vērā samērīguma princips, nenodrošina Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilstošas procesuālās garantijas lietā par ārzemnieka izraidīšanu no valsts. Apstrīdētās normas pieļauj, ka ārzemnieks, kurš tiek izraidīts no valsts, var nebūt informēts par konkrētiem faktiem, kuru dēļ tas iekļauts Sarakstā.

Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi, ka ir būtiski nošķirt jautājumu par apstrīdētā tiesiskā regulējuma satversmību no jautājuma, vai apstrīdētais tiesiskais regulējums ir personai piemērots pareizi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 29. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-09-01 11.2. punktu*). Satversmes tiesas kompetencē neietilpst tiesību normu piemērošanas, kā arī tiesu nolēmumu tiesiskuma kontrole (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2025. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2022-01-01 19.4. punktu*). Tomēr apgalvojums, ka iespējamo personas pamattiesību aizskārumu radījušas nevis apstrīdētās normas, bet gan to piemērošanas prakse, pats par sevi vēl nav pamats tiesvedības izbeigšanai lietā. No pieteikumā paustajiem apsvērumiem secināms, ka konkrētajā gadījumā, neizvērtējot apstrīdētās normas pēc būtības, Satversmes tiesa nevar pārliecināties par to, vai no tām izrietošās procesuālās garantijas no valsts izraidītajam ārzemniekam ir uzskatāmas par atbilstošām Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to Saeimas arguments, ka nelabvēlīgās sekas Pieteikuma iesniedzējam rada nevis apstrīdētās normas, bet gan to piemērošana, nav pamats tiesvedības izbeigšanai lietā.

10.2. Tāpat Saeima norāda, ka, ņemot vērā Pieteikuma iesniedzēja paustos iebildumus, izskatāmās lietas ietvaros būtu vērtējama tikai Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas trešā teikuma atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, tādēļ tiesvedība lietā daļā par Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas pirmā un otrā teikuma satversmību būtu izbeidzama.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs savu pamattiesību aizskārumu saista ar apstākli, ka viņa, proti, ārzemnieka, kurš iekļauts Sarakstā, pārstāvim – zvērinātam advokātam – izpaužamo valsts noslēpumu saturošas informācijas apjomu nosaka valsts drošības iestāde. Šādu regulējumu paredz Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas trešais teikums. No pieteikumā norādītajiem argumentiem neizriet, ka Pieteikuma iesniedzējs iebilstu pret minētās normas pirmā un otrā teikuma satversmību.

Līdz ar to tiesvedība lietā daļā par Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas pirmā un otrā teikuma atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir izbeidzama, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu.

10.3. Saeima norāda, ka tiesvedība lietā izbeidzama arī tādēļ, ka Pieteikuma iesniedzējs nav savu pamattiesību aizsardzībai izmantojis visus vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus. Proti, Pieteikuma iesniedzējs nav izmantojis tiesības vērsties iestādē administratīvā procesa kārtībā par tādas informācijas izsniegšanu, kura bijusi par pamatu iekšlietu ministra lēmumam un no tā izrietošajam aizliegumam uzturēties Latvijā.

Savukārt Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka šāds atsevišķs administratīvs process par informācijas izsniegšanu nevar kompensēt procesuālo tiesību ierobežojumu lietā par ārzemnieka izraidīšanu no valsts. Informācija par iekšlietu ministra lēmuma faktisko pamatu ārzemniekam ir nepieciešama pirms tam, kad pieteikums par iekšlietu ministra lēmumu par personas iekļaušanu Sarakstā tiek izskatīts tiesā, lai viņš varētu sagatavot paskaidrojumus un pierādījumus un tādējādi iebilst pret izraidīšanu.

Ja ārzemnieks vēlas saņemt informāciju, ar kuru pamatots lēmums par viņa iekļaušanu Sarakstā, viņš īsteno savas procesuālās tiesības iepazīties ar lietu. Šādā gadījumā piemērojamas attiecīgās lietas izskatīšanu regulējošās procesuālās tiesību normas un jautājums par iespēju iepazīties ar minēto informāciju risināms attiecīgās lietas ietvaros, proti, jautājums par iepazīšanos ar informāciju, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā, nav risināms ar atsevišķu pieteikumu par informācijas izsniegšanu saskaņā ar Informācijas atklātības likumu (*sal. sk. Senāta 2017. gada 20. janvāra kopsēdes lēmuma lietā Nr. SKA-172/2017 7. punktu un 2026. gada 24. marta sprieduma lietā SKA-55/2026 8. punktu*). Informācijas atklātības likumā noteiktās procedūras mērķis ir regulēt jautājumu par informācijas izsniegšanu, nevis nodrošināt personai tiesības efektīvi aizstāvēties konkrētā administratīvajā procesā. Situācijā, kad

nolūkā aizsargāt valsts noslēpumu ārzemniekam ir noteikts ierobežojums iepazīties ar informāciju, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu un ietekmē to, vai ārzemniekam ir nodrošinātas tiesības sniegt savus apsvērumus pret iekļaušanu Sarakstā, Informācijas atklātības likumā paredzētais regulējums nav uzskatāms par vispārējo tiesību aizsardzības līdzekli un nevar aizstāt tās procesuālās garantijas, kas jānodrošina procesā par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā.

Līdz ar to tiesvedība daļā par Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkta, 65.[3] panta trešās daļas trešā teikuma un 65.[4] panta trešās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir turpināma.

11. Izskatāmajā lietā jāvērtē vairāku Imigrācijas likuma normu atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, tādēļ Satversmes tiesai jānosaka efektīvākā pieeja šīs atbilstības izvērtēšanai.

11.1. Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts un 65.[3] panta trešās daļas trešais teikums nosaka ietvaru tam, kādā procesā un apjomā informācija, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā un ir iegūta drošības iestāžu izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā, tiek izsniegta ārzemniekam vai viņa pārstāvim – zvērinātam advokātam. Savukārt Imigrācijas likuma 65.[4] panta trešā daļa paredz, ka tiesai, izvērtējot ārzemnieka izraidīšanas pamatotību, nav kompetences pārvērtēt valsts noslēpuma subjekta iesniegtās klasificētās informācijas atbilstību valsts noslēpuma objekta statusam. Ņemot vērā apstrīdēto normu savstarpējo saistību, tās izskatāmajā lietā nevar tikt vērtētas atrauti cita no citas. Tādēļ Satversmes tiesa vērtēs visas apstrīdētās normas kā vienotu regulējumu.

11.2. Apstrīdētās normas piemērojamas vairākām atšķirīgām situācijām, kad ārzemnieks ir iekļauts Sarakstā. Proti, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 61. panta pirmās daļas 2. punktu, Sarakstā var iekļaut gan tādu ārzemnieku, kurš līdz izraidīšanai ir likumīgi uzturējies Latvijā, gan tādu ārzemnieku, kurš neuzturas Latvijā. Uz abiem gadījumiem, kad lēmums par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā ir pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūto informāciju, attiecas apstrīdētās normas (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 12. punktu*).

Izskatot lietu, kas ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības, Satversmes tiesai jāizvērtē apstrīdētās normas satversmība tiktāl, ciktāl tas nepieciešams konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai. Tāpat tiesai ir

jāievēro vienlīdzības princips un jāvērtē visu to personu situācija, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar konstitucionālās sūdzības iesniedzēju. Ja konstitucionālajā sūdzībā apstrīdētā tiesību norma ir piemērojama vairākām atšķirīgām situācijām, Satversmes tiesai jāprecizē, ciktāl tā izvērtēs apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 8. punktu*).

No lietas materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs līdz viņa iekļaušanai Sarakstā ir likumīgi uzturējies Latvijā saskaņā ar viņam izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 5. lp.*). Tādējādi konkrētajā situācijā apstrīdētās normas ir piemērotas ārzemniekam, kurš līdz izraidīšanai ir likumīgi uzturējies Latvijā. Ņemot vērā pieteikumā un Saeimas atbildes rakstā sniegtos argumentus, kā arī citus lietas materiālus, secināms, ka lietas pamatjautājums ir par to, vai Satversmei atbilst apstrīdētajās normās ietvertās procesuālās garantijas ārzemniekam, kurš līdz izraidīšanai ir likumīgi uzturējies Latvijā (turpmāk arī – ārzemnieks).

Tādējādi Satversmes tiesa vērtēs visu apstrīdēto normu, ciktāl tās attiecas uz ārzemnieku, kurš līdz izraidīšanai ir likumīgi uzturējies Latvijā, kā vienota regulējuma atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

12. Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka: "Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā."

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus elementus, tostarp līdzvērtīgu iespēju principu. Tas, no vienas puses, paredz visām procesā iesaistītajām pusēm iespēju izklāstīt lietas apstākļus un, no otras puses, liedz kādai no pusēm piešķirt būtiskas priekšrocības. Efektīvā tiesību aizstāvībā un iesaistīto pušu interešu līdzsvarošanā būtiska nozīme ir tiesībām tikt uzklausītam. Personas tiesības tikt uzklausītai ir saistītas ar tiesībām tikt informētai par pretējās puses izteikto viedokli, faktiem un argumentiem, kā arī personas tiesībām izteikties par tiem (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 15. punktu*).

12.1. Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi, ka Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu konkretizāciju var ietekmēt starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos ietvertās normas un to piemērošanas prakse. Tādējādi Satversmes 92. panta pirmais teikums ir konkretizējams kopsakarā ar Konvencijas normām, nodrošinot šo normu savstarpēju harmoniju

(*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 13. punktu*).

Konvencijas 6. panta 1. punkts paredz ikviena tiesības, nosakot civilās tiesības un pienākumus vai viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību Konvencijas izpratnē, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, likumā noteiktā tiesā. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka lēmumi attiecībā uz ārzemnieka iebraukšanu, uzturēšanos valstī un izraidīšanu no valsts teritorijas neskar civilo tiesību un pienākumu vai apsūdzības pamatotības noteikšanu Konvencijas 6. panta 1. punkta izpratnē, tādēļ šajās lietās Konvencijas 6. pants nav piemērojams (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 13. punktu*).

No Konvencijas 13. panta izriet, ka personai valsts tiesību sistēmā jābūt pieejamam efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim, kas ļauj novērst vai izlabot iespējamo Konvencijā garantēto tiesību pārkāpumu (*sal. sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2000. gada 26. oktobra sprieduma lietā "Kudła v. Poland", pieteikums Nr. 30210/96, 152. punktu*). Savukārt Konvencijas 7. protokola 1. pantā ir norādītas minimālās procesuālās garantijas, kas dalībvalstīm jānodrošina tāda ārvalstnieka izraidīšanas procedūras ietvaros, kurš līdz izraidīšanai ir likumīgi uzturējies valsts teritorijā. Jautājumi par procesuālo garantiju efektivitāti un iespējamu tiesību aizsardzības līdzekļu nepietiekamību tiek vērtēti Konvencijas 7. protokola 1. panta, nevis Konvencijas 13. panta ietvaros (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2023. gada 22. jūnija sprieduma lietā "Poklikayew v. Poland", pieteikums Nr. 1103/16, 42. un 43. punktu*).

12.2. Konvencijas 7. protokola 1. pants noteic, ka ārzemniekam ir jābūt nodrošinātām tiesībām uzrādīt iemeslus, kuru dēļ viņu nedrīkst izraidīt, tiesībām panākt savas lietas pārskatīšanu, kā arī būt pārstāvētam šajā nolūkā kompetentā valsts iestādē vai pie attiecīgi pilnvarotas amatpersonas vai amatpersonām. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja iebildumi par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam pēc būtības ir saistīti ar to, ka viņam netiek nodrošināta Konvencijas 7. protokola 1. panta "a" apakšpunktā paredzētā procesuālā garantija – uzrādīt iemeslus, kuru dēļ viņu nedrīkst izraidīt.

Satversmes tiesa, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, norādījusi, ka arī ārzemniekam, kurš ar iekšlietu ministra lēmumu tiek izraidīts no Latvijas drošības apsvērumu dēļ, ir jābūt pienācīgi nodrošinātām tiesībām tikt uzklausītam. Lai ārzemnieks varētu izmantot no Satversmes 92. panta pirmā

teikuma izrietošās tiesības tikt uzklausītam, viņš informējams par lēmuma pamatā esošajiem apstākļiem, izņemot tādus apstākļus, kuru izpaušana var apdraudēt valsts drošību. Arī tādā gadījumā, kad ārzemnieks izraidīts no valsts tās drošības apsvērumu dēļ, nepieciešams viņam nodrošināt tiesības tikt uzklausītam pēc būtības un paziņot viņam vismaz tādas informācijas kopsavilkumu, kas neapdraud valsts drošību. Turklāt ārzemniekam, kurš likumīgi uzturējies valsts teritorijā, jābūt nodrošinātām tiesībām pārsūdzēt lēmumu par viņa izraidīšanu no valsts neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas var arī nebūt tiesa (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 13.1. un 15.1. punktu*).

Tādējādi secināms, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās tiesības tikt uzklausītam, konkretizējot tās kopsakarā ar Konvencijas 7. protokola 1. pantu, prasa, lai ārzemniekam tiktu atklāti iekšlietu ministra lēmumu pamatojošie apstākļi vismaz tik lielā mērā, lai viņš varētu efektīvi īstenot savas tiesības un iesniegt savus apsvērumus pret izraidīšanu. Tāpat ārzemniekam jābūt nodrošinātām tiesībām panākt savas lietas pārskatīšanu, kā arī šajā nolūkā būt pārstāvētam neatkarīgā un objektīvā institūcijā.

13. Lai pārbaudītu, vai apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesai jāpārliecinās, vai likumdevējs procesā par ārzemnieka izraidīšanu no valsts ir nodrošinājis taisnīgu līdzsvaru starp ārzemnieka tiesībām tikt uzklausītam un valsts drošības aizsardzības interesēm. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka šīs pārbaudes ietvaros nepieciešams noskaidrot ārzemniekam noteiktā procesuālo tiesību ierobežojuma pamatojumu, neatkarīgas un objektīvas institūcijas pilnvaras izvērtēt šo ierobežojumu, kā arī to, vai ārzemniekam noteiktais ierobežojums ir pietiekami kompensēts ar citām līdzsvarojošām procesuālajām garantijām (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 133. un 137. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesa vispirms vērtēs, pieeja kāda rakstura informācijai un kādos nolūkos ārzemniekam tiek ierobežota, ārzemniekam pieejamās informācijas apjomu, kā arī informācijas pieejamības ierobežojuma pārbaudes apjomu. Pēc tam Satversmes tiesa pārbaudīs, kādas procesuālās garantijas ārzemniekam tiek nodrošinātas minētā tiesību ierobežojuma kompensēšanai.

14. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, kad lēmums par ārzemnieka izraidīšanu pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības apsvērumiem, un ārzemniekam tiek ierobežotas Konvencijas 7. protokola 1. pantā garantētās tiesības, attiecīgajam ierobežojumam jābūt pienācīgi pamatotam. Turklāt valstij jānodrošina, ka gadījumā, ja lēmumu par ārzemnieka izraidīšanu pamatojošie apstākļi viņam netiek atklāti pilnā apjomā, neatkarīga un objektīva institūcija pārbauda šāda ierobežojuma pamatotību (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 129.–130. un 139.–140. punktu*).

14.1. Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 4.[1] punkts un 65.[3] panta trešā daļa nosaka iekšlietu ministra lēmuma par aizliegumu ārzemniekam ieceļot Latvijā saturu, kā arī kārtību, kādā ārzemnieka pārstāvis var iepazīties ar lēmuma pamatā esošo informāciju, kas satur valsts noslēpuma objektu. No apstrīdēto normu izstrādes materiāliem izriet, ka tās pieņemtas nolūkā aizsargāt valsts drošību un valsts noslēpumu (*sk. likumprojekta Nr. 896/Lp13 "Grozījumi Imigrācijas likumā" anotāciju un iekšlietu ministra 2021. gada 29. aprīļa vēstuli Nr. 1-28/1136 Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijai. Pieejamas: saeima.lv*).

Satversmes tiesa norādījusi, ka likums "Par valsts noslēpumu" pamatoti garantē valstij ekskluzīvas īpašuma tiesības uz valsts noslēpuma objektiem un noteic, ka tie ir īpašā valsts aizsardzībā (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2002-20-0103 secinājumu daļas 2. punktu*). Atbilstoši likuma "Par valsts noslēpumu" 3. panta pirmajai daļai informāciju, kas ir valsts noslēpums, pēc svarīguma klasificē sevišķi slepenā, slepenā un konfidenciālā informācijā un informācijā dienesta vajadzībām. No lietas materiāliem izriet, ka lēmumu par Pieteikuma iesniedzēja iekļaušanu Sarakstā pamatojošajā informācijā ietilpstošais valsts noslēpuma objekts ir informācija par izlūkošanas (pretizlūkošanas) darbībām (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 78.–80. lp. un 2. sēj. 25. lp.*). Valsts drošības iestādes savu funkciju veikšanai nepieciešamo informāciju iegūst dažādos veidos, tajā skaitā veicot tikai tām raksturīgos izlūkošanas vai pretizlūkošanas, kā arī operatīvās darbības pasākumus. Šīs informācijas ieguvei izstrādātie plāni, tās organizācija, metodika un taktika ir klasificējama kā slepena, bet pati informācija – kā slepena vai konfidenciāla atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 887 "Valsts noslēpuma objektu saraksts" 2.7.4. un 2.7.5. apakšpunktam. Valsts drošības

dienests norāda, ka praksē šī informācija var saturēt arī ziņas par citu personu privāto dzīvi, kuru aizsargā Satversmes 96. pants, kā arī informāciju par valsts institūciju darbību, no kuras ir atkarīga sabiedrības drošība dažādās jomās un demokrātiskas valsts iekārtas apdraudējuma sekmīga novēršana un apkarošana (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 25. lp.*).

Demokrātiskā sabiedrībā ierobežojumi personām iepazīties ar valsts noslēpumu saturošu informāciju ir nepieciešami, jo tie nodrošina pienācīgu līdzsvaru starp indivīda un sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2002-20-0103 secinājumu daļas 2. punktu*). Nav šaubu, ka ar likumu "Par valsts noslēpumu" aizsargātās slepenās un konfidenciālās informācijas atklāšana var radīt draudus valsts drošībai, tostarp apdraudēt aizsardzības pasākumu efektivitāti, informācijas avotu drošību, kā arī kaitēt Latvijas starptautiskajām attiecībām.

Līdz ar to apstrīdētās normas skatāmas nacionālo drošību garantējošo pasākumu kontekstā, un viens no šādiem pasākumiem ir par valsts noslēpumu atzītas informācijas aizsardzība.

14.2. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā nav noteikts universāls kritērijs attiecībā uz tās informācijas apjomu, kura būtu jāatklāj ārzemniekam, kas tiek izraidīts no valsts tās drošības apsvērumu dēļ. Atklājamās informācijas apjoms un saturs ir atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem. Taču Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka pamatojumu nevar uzskatīt par pietiekamu, ja tajā ietverta tikai norāde uz institūcijas kompetenci pieņemt lēmumu par personas izraidīšanu un faktu, ka lēmuma pamatā ir ar valsts drošību saistīta informācija, bet nav ne mazākās norādes uz konkrētu personas rīcību, saistībā ar kuru attiecīgais lēmums pieņemts (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 17. maija sprieduma lietā "Ljatifi v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia", pieteikums Nr. 19017/16, 36.–41. punktu*).

Atbilstoši Imigrācijas likuma 61.[1] panta pirmajai daļai Valsts drošības dienests sniedz iekšlietu ministram atzinumu par apstākļiem, kas pamato ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā. Sniedzot atzinumu, Valsts drošības dienestam kā par valsts noslēpuma aizsardzību atbildīgajai iestādei jau sākotnēji ir jāsniedz iekšlietu ministram norāde par iekšlietu ministra lēmumā norādāmā pamatojuma apjomu attiecībā uz konkrētās personas rīcību, ciktāl tas neapdraud valsts noslēpuma aizsardzības intereses. Pamatojoties uz Valsts drošības dienesta sniegto atzinumu, iekšlietu ministrs pieņem lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā. Šajā lēmumā citstarp norāda lēmumu pamatojošos apstākļus, ciktāl to norādīšana

ir samērīga. Tādējādi iekšlietu ministram ir pienākums, ņemot vērā Valsts drošības dienesta atzinumā norādīto, katrā gadījumā individuāli vērtēt ārzemniekam atklājamās informācijas apjoma samērīgumu. Tas nepieciešams, lai ārzemniekam tiktu nodrošinātas tiesības tikt uzklausītam, no vienas puses, un tiktu aizsargāta valsts drošība, tostarp valsts noslēpums, no otras puses. No Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punkta piemērošanas prakses izriet, ka informācija par konkrētu ārzemnieka rīcību, saistībā ar kuru iekšlietu ministra lēmums pieņemts, ārzemniekam tiek sniegta tādējādi, ka Valsts drošības dienests atkarībā no lietas apstākļiem ārzemniekam var sagatavot konstatētā apdraudējuma kopsavilkumu, kurā vispārīgi izklāstīta lēmuma pamatā esošā informācija (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 25. lp*.). Minētais neizslēdz to, ka informācija par apstākļiem, kas pamato ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā, var tikt iekļauta arī iekšlietu ministra lēmumā.

Satversmes tiesa secina, ka likumdevējs Imigrācijas likumā nav konkretizējis, tieši kādā apjomā informācija ārzemniekam ir izsniedzama. No Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punkta izriet pienākums gan Valsts drošības dienestam, gan iekšlietu ministram samērīguma vērtēšanas ietvaros nodrošināt to, ka ārzemniekam tiek darīti zināmi lēmuma par viņa iekļaušanu Sarakstā pamatā esošie apstākļi, ciktāl tas neapdraud valsts drošības, tostarp valsts noslēpuma, aizsardzības intereses, tādā apjomā, lai viņš varētu iesniegt argumentus pret izraidīšanu un efektīvi aizstāvēt savas tiesības. Tas nozīmē arī to, ka Imigrācijas likuma $61.^1$ panta otrās daļas $4.^1$ punkts pieļauj, ka iekšlietu ministra lēmumu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pamatojošā informācija var tikt izsniegta ārzemniekam nevis pilnā, bet gan ierobežotā apjomā, lai aizsargātu valsts drošības, tostarp valsts noslēpuma, aizsardzības intereses.

14.3. Imigrācijas likuma 61. panta sestā daļa paredz ārzemnieka tiesības pārsūdzēt iekšlietu ministra lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā. Attiecībā uz administratīvajām tiesām Satversmes tiesas judikatūrā nostiprināta atziņa, ka tās, īstenojot savu kompetenci, noskaidro un izvērtē visus lietā nozīmīgos tiesību un faktu jautājumus. Administratīvajā procesā tiek īstenota visaptveroša tiesas kontrole (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-08-01 14.2. punktu*).

No Imigrācijas likuma $65.^4$ panta pirmās daļas izriet, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot pieteikumu par iekšlietu ministra lēmuma atcelšanu, iepazīstas arī ar informāciju, kas satur valsts noslēpumu. Savukārt no apstrīdēto normu piemērošanas prakses izriet, ka apgabaltiesa gadījumā, kad ārzemnieks izteicis iebildumus pret tam atklātās informācijas apjomu, pārbauda to, vai

ārzemnieka tiesību iepazīties ar lēmuma pamatā esošo informāciju ierobežojums ir noteikts pamatoti, un savā nolēmumā sniedz sava secinājuma pamatojumu (*sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2024. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. A4300033224.3.S. 10. punktu un 2026. gada 6. oktobra sprieduma lietā Nr. A43003926.5.S. 8. punktu*). Arī konkrētajā gadījumā apgabaltiesa, izskatot lietu pēc būtības, vērtēja to, vai ārzemniekam ierobežojums iepazīties ar lēmuma pamatā esošo informāciju ir noteikts pamatoti. Proti, Administratīvā apgabaltiesa norādīja, ka Valsts drošības dienesta atzinumā ietvertās informācijas atklāšana ārzemniekam vai tā pārstāvim varētu atklāt šīs informācijas avotus un ieguves metodes, kā arī dienesta darba organizāciju un metodiku un tādējādi radīt Latvijas drošības interešu apdraudējumu. Administratīvā apgabaltiesa secināja, ka ierobežojums, kas liedz ārzemniekam iepazīties ar plašāku informāciju, ir pamatots un nepieciešams un ka attiecīgā informācija ir atspoguļota tiktāl, ciktāl to pieļaujams atklāt (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 107. lp.*).

Līdz ar to secināms, ka ārzemnieka procesuālo garantiju ierobežojuma pamatotības pārbaude attiecībā uz tiesībām iepazīties ar informāciju, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu, ietilpst tiesas kompetencē un tiesa šo pārbaudi veic.

No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka jāvērtē arī tas, vai institūcijai, kas lemj par procesuālo garantiju ierobežojumu pamatotību, ir tiesības prasīt, lai kompetentā valsts drošības iestāde pārskata ārzemniekam neizsniegto dokumentu klasifikāciju vai arī pati tos klasificē kā dokumentus, kas nav konfidenciāli un var tikt atklāti ārzemniekam vai vismaz var tikt atklāts to saturs (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 142. punktu*).

Imigrācijas likums neparedz tiesas kompetenci uzdot valsts drošības iestādei pārskatīt dokumentu klasifikāciju ar mērķi ārzemniekam padarīt pieejamu informāciju, kas klasificēta kā valsts noslēpums. Tomēr tiesa var lūgt valsts drošības iestādi izsniegt ārzemnieka pārstāvim – zvērinātam advokātam, kuram ir pielaide valsts noslēpumam, – valsts noslēpumu saturošu materiālu kopumu, ciktāl tas neapdraud valsts drošību. Kā izriet no lietas materiāliem, arī konkrētajā gadījumā apgabaltiesa vērsās pie Valsts drošības dienesta, lai noskaidrotu, vai lietas izskatīšanai tiks iesniegts tāds atsevišķs valsts noslēpumu saturošs materiālu kopums, ar ko tiesa drīkstētu iepazīstināt ārzemnieka pārstāvi (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 80. lp.*).

Imigrācijas likuma 65.[4] panta trešā daļa paredz, ka tiesa, izskatot lietu un pieņemot spriedumu, nelemj par valsts noslēpuma subjekta iesniegtās klasificētās informācijas atbilstību valsts noslēpuma objekta statusam. Kā jau iepriekš tika norādīts, informāciju, kas ir valsts noslēpums, pēc svarīguma klasificē sevišķi slepenā, slepenā un konfidenciālā informācijā un informācijā dienesta vajadzībām (*sk. šā sprieduma 14.1. punktu*). No likuma "Par valsts noslēpumu" 18. panta izriet, ka tiesa var vērtēt tādas informācijas, kas klasificēta kā informācija dienesta vajadzībām, klasifikācijas pamatojumu un lemt par to, vai šī informācija ārzemniekam atklājama plašākā apjomā. Taču likumdevējs nav paredzējis tiesai kompetenci vērtēt citas kategorijas informācijas, proti, sevišķi slepenas, slepenas un konfidenciālas informācijas klasifikāciju. Minētais saistīts ar to, ka tieši valsts drošības iestādēm ir piešķirta specifiska kompetence valsts drošības aizsardzības jomā, kas tostarp aptver arī savu funkciju veikšanai nepieciešamās informācijas iegūšanu tikai tām raksturīgo izlūkošanas un pretizlūkošanas pasākumu rezultātā. Tiesa, īstenojot savu kompetenci, nevar aizstāt šo iestāžu vērtējumu, kas balstīts uz likumā "Par valsts noslēpumu" ietvertajiem principiem, informācijas klasifikācijas noteikumiem, kā arī citu iesaistīto institūciju sniegto izvērtējumu (*sk. likuma "Par valsts noslēpumu" 4. panta pirmo daļu*).

Tādējādi secināms, ka likumdevējs ir ierobežojis tiesas kompetenci informācijas ierobežojuma gadījumā uzdot valsts drošības iestādei pārskatīt ārzemniekam neizsniegto dokumentu klasifikāciju vai pašai veikt valsts noslēpumu saturošas informācijas pārklasifikāciju, izņemot informāciju dienesta vajadzībām, lai tādējādi ārzemniekam padarītu pieejamu informāciju par iekšlietu ministra lēmuma pamatā esošajiem apstākļiem.

15. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet: jo ierobežotāka ir tiesas kontrole pār iestādes noteikto ierobežojumu ārzemniekam iepazīties ar lēmumu pamatojošo informāciju, jo lielāka, vērtējot kopumā visu procesu par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā, ir to procesuālo garantiju nozīme, kuras līdzsvaro iestādes noteikto ierobežojumu. Dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība noteikt, tieši kādas procesuālās garantijas, vērtējot procesu kopumā, līdzsvarotu ārzemniekam noteikto ierobežojumu iepazīties ar lēmuma pamatā esošajiem apstākļiem. Par šādām procesuālām garantijām citstarp var uzskatīt ārzemnieka informēšanu par to, kādai procedūrai un procesuālajām garantijām viņam jābūt nodrošinātām procesā par iekļaušanu Sarakstā, ārzemnieka tiesību uz pārstāvību nodrošināšanu, kā arī neatkarīgas institūcijas uzraudzību pār iekšlietu ministra lēmumu

(*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 145. un 151.–156. punktu*).

15.1. Attiecībā uz ārzemnieka informēšanu Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi: lai ārzemnieks varētu efektīvi īstenot Konvencijas 7. protokola 1. pantā garantētās procesuālās tiesības, tam jātiek sniegtai vismaz minimālai, taču adekvātai informācijai par viņa tiesībām, kas attiecas uz procesu par iekļaušanu Sarakstā. Īpaši svarīgi tas ir gadījumā, kad ārzemnieku nepārstāv advokāts (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 153. punktu*).

Saskaņā ar Imigrācijas likuma 61.[1] panta otrās daļas 7. punktu iekšlietu ministra lēmumā ārzemnieks tiek informēts par tiesībām šo lēmumu pārsūdzēt. Atbilstoši Imigrācijas likuma 65.[1] panta otrajai daļai apgabaltiesa lietu izskata mutvārdu procesā. Ja lietas izskatīšanas laikā ārzemnieks likumīgi uzturas Latvijā, viņu aicina uz tiesas sēdi (*sk. Imigrācijas likuma 65.[2] panta otro daļu*). Procesā par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā ārzemnieks tiek informēts par viņa procesuālajām tiesībām, tostarp tiesībām iesniegt viņa rīcībā esošos pierādījumus, kas apliecina lietas izspriešanai būtiskus apstākļus, pieteikt noraidījumus, kā arī par tiesībām tikt pārstāvētam (*sk. Imigrācijas likuma 65.[3] panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 35. un 145. panta pirmo daļu*). Turklāt tad, ja process par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā skar ar valsts noslēpumu saistītus jautājumus, bet ārzemnieka pārstāvim nav speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam, ārzemnieku informē par tiesībām viņa pārstāvībai iecelt advokātu, kuram ir izsniegta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam (*sk. Imigrācijas likuma 65.[3] panta trešās daļas pirmo teikumu*).

Tādējādi Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka procesā par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā ārzemnieks tiek informēts par viņa tiesībām, lai spētu efektīvi īstenot no Satversmes 92. panta pirmā teikuma, interpretējot to kopsakarā ar Konvencijas 7. protokola 1. pantu, izrietošās procesuālās garantijas. Arī Pieteikuma iesniedzējs nav izteicis iebildumus sakarā ar to, ka viņam nebūtu nodrošinātas no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās procesuālās garantijas tāpēc, ka viņš netiek informēts par savām tiesībām procesā par iekļaušanu Sarakstā.

15.2. Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi, ka ārzemniekam procesā par viņa iekļaušanu Sarakstā jābūt nodrošinātām efektīvām tiesībām uz pārstāvību.

Ārzemnieka tiesības uz advokātu vai pat specializētu advokātu, kuram ir pilnvaras piekļūt klasificētiem dokumentiem, kas nav pieejami ārzemniekam, ir uzskatāmas par būtisku līdzsvarojošu mehānismu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 154. punktu*).

Gadījumā, ja lieta ir saistīta ar valsts noslēpumu saturošu informāciju un ārzemnieka pārstāvim nav speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam, Imigrācijas likuma 65.^{3} panta trešās daļas pirmais teikums paredz, ka tiesai par ārzemnieka pārstāvi jāieceļ advokāts, kuram ir šāda speciālā atļauja. Saskaņā ar šā panta trešās daļas trešo teikumu gadījumā, kad lēmums par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūto informāciju, ārzemnieka pārstāvim izpaužamo valsts noslēpumu saturošas informācijas apjomu nosaka valsts drošības iestāde.

Pieteikuma iesniedzējs iebildis pret to, ka saskaņā ar Imigrācijas likuma 65.^{3} panta trešās daļas trešo teikumu tieši valsts drošības iestāde nosaka ārzemnieka pārstāvim izpaužamo valsts noslēpumu saturošas informācijas apjomu. Tādējādi tiek pieļauts, ka ārzemnieka pārstāvim – zvērinātam advokātam, kuram ir pieeja valsts noslēpumam, – tiek ierobežota pieeja informācijai un līdz ar to ārzemniekam tiek liegts pienācīgi aizstāvēt savas intereses un iesniegt argumentus pret iekļaušanu Sarakstā. Savukārt Saeima norāda, ka šāds informācijas sniegšanas ierobežojums ir nepieciešams valsts drošības interešu aizsardzības labad.

Satversmes tiesa, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, jau konstatējusi: lai nodrošinātu valsts noslēpumu saturošas informācijas aizsardzību, pieļaujams noteikt, ka valsts noslēpumu saturošu pierādījumu pārbaudē nepiedalās lietas dalībnieki vai viņu pārstāvji, vai arī noteikt, ka šāda informācija arī lietas dalībnieku pārstāvjiem tiek sniegta ierobežotā apjomā vai aprakstoši (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 15.1. punktu*).

No Imigrācijas likuma 65.^{3} panta trešās daļas trešā teikuma izriet, ka valsts drošības iestādei, pieņemot lēmumu par ārzemnieka pārstāvim atklājamās informācijas apjomu, ir jāvērtē tas, vai tiek nodrošinātas ārzemnieka tiesības tikt uzklausītam, un šīs tiesības jāsamēro ar valsts drošības, tostarp valsts noslēpuma, interešu aizsardzību. Turklāt ar valsts noslēpumu saistītās informācijas apjomam jābūt tādam, lai ārzemnieka pārstāvis – zvērināts advokāts – varētu efektīvi īstenot

ārzemnieka pārstāvību. Kā izriet no lietas materiāliem, konkrētajā gadījumā Valsts drošības dienests, izskatot lietu pēc būtības, ir vērtējis Pieteikuma iesniedzēja pārstāvei – zvērinātai advokātei – izpaužamās informācijas apjomu un pēc šā izvērtējuma secinājis, ka daļa lietas apstākļu tiesā pārbaudāma Pieteikuma iesniedzēja advokātes klātbūtnē (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 8. lp.*).

Tādējādi ārzemniekam procesā par viņa iekļaušanu Sarakstā ir nodrošinātas tiesības uz pārstāvību un viņš tās var īstenot ar tāda advokāta starpniecību, kuram ir speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. No Imigrācijas likuma 65.^{3} panta trešās daļas izriet, ka drošības iestādei ir jānodrošina ārzemnieka pārstāvim – zvērinātam advokātam – informācija par iekšlietu ministra lēmumu pamatojošiem apstākļiem, kas saistīti ar valsts noslēpumu, ciktāl tas neapdraud valsts drošību, bet ļauj ārzemniekam izprast apstākļus, kuru dēļ viņš iekļauts Sarakstā.

15.3. Lai pārliecinātos par to, ka ārzemnieka procesuālo tiesību ierobežojums ir pienācīgi līdzsvarots ar procesuālajām garantijām, nepieciešams vērtēt arī to, vai pastāv tāda neatkarīga institūcija, kas veic kontroli pār iekšlietu ministra lēmumu. Veicot šādu izvērtējumu, jāņem vērā citstarp šīs neatkarīgās institūcijas kompetence attiecībā uz to, vai lēmums par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā ir pamatots pēc būtības (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 156. punktu*).

Sākotnēji Imigrācijas likuma 61. panta astotā daļa gadījumā, kad iekšlietu ministra lēmums pieņemts, pamatojoties uz valsts drošības iestādes izlūkošanas vai pretizlūkošanas darbību rezultātā iegūto informāciju, paredzēja ārzemnieka tiesības minēto lēmumu pārsūdzēt ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs (*sk. Imigrācijas likuma 61. panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2021. gada 1. martam*). Satversmes tiesa ar 2020. gada 25. septembra spriedumu minēto normu atzina par neatbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Satversmes tiesa norādīja, ka apstrīdētajā normā noteiktajā lēmuma par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pārsūdzības procesā personai nav nodrošināta pieeja tādai institūcijai, kas būtu objektīva, kā arī nav paredzētas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilstošas procesuālās tiesības (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 16. punktu*). Likumdevējs, izpildot minēto Satversmes tiesas spriedumu, Imigrācijas likuma 61. panta sestajā daļā noteica ārzemniekam, attiecībā uz kuru, pamatojoties uz valsts drošības iestādes sniegtu atzinumu, ir pieņemts lēmums par iekļaušanu Sarakstā, tiesības pārsūdzēt šo lēmumu Administratīvajā apgabaltiesā, kas

uzskatāma par neatkarīgu un objektīvu institūciju Satversmes 92. panta pirmā teikuma izpratnē. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka tiesas kontrolei ir lielāka kompensējoša nozīme nekā administratīvajai kontrolei (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2020. gada 15. oktobra sprieduma lietā "Muhammad and Muhammad v. Romania", pieteikums Nr. 80982/12, 156. punktu*).

Attiecībā uz lēmuma par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pamatotību pēc būtības Satversmes tiesa jau ir atzinusi: lai tiktu pienācīgi nodrošinātas ārzemnieka tiesības tikt uzklausītam, ir svarīgi tas, ka neatkarīga un objektīva institūcija pēc būtības izvērtē viņa izraidīšanas pamatotību, neaprobežojoties ar tikai formālu lēmuma pārbaudi (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 25. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-35-01 13.2. un 15.1. punktu*).

Atbilstoši Imigrācijas likuma 65.[1] panta pirmajai daļai Administratīvā apgabaltiesa šāda veida administratīvās lietas izskata divu mēnešu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par lietas ierosināšanu. Kā jau tika secināts iepriekš, šīs lietas tiek skatītas koleģiālā sastāvā mutvārdu procesā (*sk. Imigrācijas likuma 65.[1] panta otro daļu*). Turklāt tad, ja tiesai lietas apstākļu objektīvai noskaidrošanai ir nepieciešams pārbaudīt valsts noslēpumu saturošu informāciju, attiecīgo lietu atbilstoši Imigrācijas likuma 65.[1] panta ceturtajai daļai sagatavo un izskata tiesneši, kuriem ir speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. Saskaņā ar Imigrācijas likuma 65.[4] panta pirmo daļu tiesa spriedumā neatspoguļo informāciju, kas ir valsts noslēpuma objekts, bet norāda, ka ar šo informāciju ir iepazinusies un to izvērtējusi.

Administratīvo procesu raksturo objektīvās izmeklēšanas princips, atbilstoši kuram tiesai ir pienākums noskaidrot objektīvo patiesību, nodrošināt pierādījumu pietiekamību un pārbaudīt visus lietas apstākļus. Objektīvās izmeklēšanas princips ir efektīva personas tiesību aizsardzības garantija, kas administratīvajā procesā tiesā līdzsvaro abu procesa dalībnieku – valsts un personas – faktiskās iespējas, ņemot vērā to, ka persona neatrodas vienlīdzīgā situācijā ar valsti. Tādējādi tiesai ir jāieņem aktīva pozīcija, noskaidrojot objektīvo patiesību. Objektīvās izmeklēšanas princips attiecas arī uz lietām, kurās skarts valsts noslēpums un nacionālās drošības intereses, kuru dēļ pieteicēju tiesībām uz taisnīgu tiesu paredzēti ierobežojumi (*sal. sk. Senāta 2023. gada 14. jūlija sprieduma lietā Nr. SA-1/2023 29. punktu*). No Senāta prakses izriet, ka tiesa, pārbaudot lēmuma par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pamatotību, ņem vērā kompetento iestāžu rīcībā lēmuma pieņemšanas brīdī bijušo informāciju par

ārzemnieka darbībām un vērtē, vai tā liecina par tādām ārzemnieka darbībām, kuras pamato viņa iekļaušanu Sarakstā. Novērtēt personas darbības un to ietekmi uz aizsargājamām interesēm – tas vispirms ir valsts drošības iestāžu un iekšlietu ministra uzdevums. Tiesas uzdevums ir nevis izvērtēt šos draudus pēc būtības, bet gan, īstenojot objektīvās izmeklēšanas principu, noskaidrot, vai attiecīgās iestādes nav rīkojušās patvaļīgi (*sal. sk. Senāta 2018. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. SA-1/2018 11. punktu*). Lai veiktu pārsūdzētā lēmuma pamatotības pārbaudi, tiesa ir tiesīga, ievērojot objektīvās izmeklēšanas principu, pieprasīt lietas apstākļu noskaidrošanai nepieciešamo informāciju, tostarp tādu informāciju, kas satur valsts noslēpumu. Tāpat tiesai ir jāiepazīstas ar visiem pieprasītajiem un iesniegtajiem materiāliem, kā arī ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, tostarp kompetentās drošības iestādes atzinumu, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu.

Tādējādi jāsecina, ka ārzemniekam, kurš ar iekšlietu ministra lēmumu iekļauts Sarakstā, pamatojoties uz valsts drošības iestādes atzinumu, ir tiesības minēto lēmumu pārsūdzēt neatkarīgā un objektīvā institūcijā – tiesā, kuras kompetencē ietilpst iekšlietu ministra lēmuma pamatotības vērtēšana pēc būtības. Administratīvā procesa ietvaros tiesai ir noteikta kompetence atcelt iekšlietu ministra lēmumu par iekļaušanu Sarakstā, ja tas ir prettiesisks (*sk. Administratīvā procesa likuma 253. panta pirmo daļu*), un tiesa to ir darījusi (*sk., piemēram, Senāta 2006. gada 24. februāra sprieduma lietā Nr. SA-4/2006 15. punktu saistībā ar samērīguma vērtējuma trūkumu attiecībā uz personas privāto dzīvi*). Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa, iepazīstoties ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, konstatējusi, ka Valsts drošības dienesta secinājumi par ārzemnieka darbību raksturu ir pamatoti, un par pamatotu atzinusi arī secinājumu, ka ārzemnieka darbības rada apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai un sabiedriskajai kārtībai (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 107. un 108. lp.*).

16. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Satversmes tiesa secina, ka likumdevējs ārzemniekam ar valsts drošības interesēm saistīto ierobežojumu iepazīties ar informāciju, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu, procesā kopumā ir kompensējis ar citām procesuālajām garantijām un tādējādi nodrošinājis Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības pēc būtības. Ārzemnieka procesuālo garantiju ierobežojuma pamatotības pārbaude attiecībā uz tiesībām iepazīties ar informāciju, kas pamato iekšlietu ministra lēmumu, ietilpst tiesas kompetencē, un tiesa šo pārbaudi veic. Likumdevējs ir ierobežojis tiesas kompetenci informācijas sniegšanas ierobežojuma gadījumā uzdot valsts drošības

iestādei pārskatīt ārzemniekam neizsniegto dokumentu klasifikāciju vai pašai veikt valsts noslēpumu saturošas informācijas pārklasifikāciju, bet šo procesuālo aspektu ir kompensējis ar citām procesuālajām garantijām. Proti, ārzemnieks procesā par tā iekļaušanu Sarakstā tiek informēts par viņa tiesībām, lai varētu īstenot no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietošās procesuālās garantijas. Ārzemniekam procesā par viņa iekļaušanu Sarakstā ir nodrošinātas tiesības uz pārstāvību, kuras viņš var īstenot tostarp ar tāda advokāta starpniecību, kuram ir speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam. No Imigrācijas likuma 65.^{3} panta trešās daļas izriet: lai gan ārzemnieka pārstāvim – zvērinātam advokātam, kuram izsniegta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam, – var tikt ierobežotas tiesības iepazīties ar tādu informāciju, kas ir lēmuma pamatā un attiecas uz valsts noslēpuma aizsardzību, tomēr drošības iestādei ir jāsniedz ārzemnieka pārstāvim informācija par iekšlietu ministra lēmumu pamatojošiem apstākļiem tādā apjomā, kas ļauj ārzemniekam izprast apstākļus, kuru dēļ viņš ir iekļauts Sarakstā, un īstenot savu tiesību aizstāvību. Savukārt Imigrācijas likuma 61. panta sestā daļa paredz ārzemnieka tiesības pārsūdzēt iekšlietu ministra lēmumu neatkarīgā un objektīvā institūcijā – tiesā, kas, ievērojot objektīvās izmeklēšanas principu, tostarp iepazīstoties ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, pārbauda lēmuma par ārzemnieka iekļaušanu Sarakstā pamatotību. Tiesai ir kompetence šo lēmumu atcelt, ja tā to atzīst par prettiesisku.

Ārzemnieka tiesības pārsūdzēt iekšlietu ministra lēmumu tiesā, tostarp izteikt iebildumus par viņam sniegtās viņa iekļaušanu Sarakstā pamatojošās informācijas apjomu, un tiesas kompetence šajā procesā, jo īpaši tiesības pieprasīt visus lietas apstākļu noskaidrošanai nepieciešamos materiālus un iepazīties ar tiem, kā arī ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, un lēmuma pamatotības vērtēšana objektīvās izmeklēšanas principa ietvaros ir uzskatāmas par būtiskām procesuālajām garantijām. Šīs garantijas sasaistē ar pārējām šajā spriedumā aplūkotajām garantijām līdzsvaro iestādes noteikto ierobežojumu ārzemniekam iepazīties ar iekšlietu ministra lēmumu pamatojošo informāciju un nodrošina viņa tiesību efektīvu aizsardzību.

Tādējādi, vērtējot procesu par ārzemnieka izraidīšanu no valsts kopumā, secināms, ka likumdevējs ir nodrošinājis taisnīgu līdzsvaru starp ārzemnieka tiesībām tikt uzklausītam un valsts drošības, tostarp valsts noslēpuma, aizsardzības interesēm.

Līdz ar to apstrīdētās normas atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu un 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Izbeigt tiesvedību lietā daļā par Imigrācijas likuma, kas bija spēkā līdz 2026. gada 14. septembrim, 65.^{3} panta trešās daļas pirmā un otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

2. Atzīt Imigrācijas likuma, kas bija spēkā līdz 2026. gada 14. septembrim, 61.^{1} panta otrās daļas 4.^{1} punktu, 65.^{3} panta trešās daļas trešo teikumu un 65.^{4} panta trešo daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina